

Peatoimetaja veerg. Rohkem põhimõtteid

Helle Ruusing (RiTo 11), peatoimetaja, Riigikogu Kantselei infotalituse infonõunik

Eesti parteidel on küllaga erakondlikke huvisid, napib aga maailmavaadet, kindlaid veendumusi ja põhimõtteid, millest näiteks koalitsiooni läbirääkimistel ei taganeta. Seepärast hägustub valimistevahelisel ajal kõigi erakondade nägu. Erakonnad on just kui kaubamärgid, mõned neist koguni päris head. Kuid ikkagi tuleb iga valimise eel oma kaubamärk uuesti üles töötada, koalitsioonikaaslastest eemalduda, lõõvaid loosungeid kirjutada, uus logo joonistada või koguni nime vahetada. Tuleb otsida uusi nägusid. Häiriv on ikka ja jälle kuulda, et keegi on ühinenud erakonnaga, sest sai neilt parima pakkumise. Erakonnale pole oluline, kas see keegi jagab nende maailmavaadet, peasi, et ta piisavalt valijate häält korjaks. Ja inimesele pole tähtis, et erakond tema maailmavaadet esindaks, peasi, et nad teevald parima pakkumise. Kõik toimub avalikult ja häbenemata. Aeg on aga näidanud, et ka parim pakkumine võib osutuda suureks läbikukkumiseks. Areenile ilmuvad ülejooksikud, keda senine kodupartei pole piisavalt hinnanud. Valimistel osalevad "peibutuspartid", kes juba ette teatavad, et nemad ei kavatsegi pärast valimisi parlamendis tööle hakata. Ja lisavad, et on seetõttu ausad. Valimiste tarvis luuakse kunstlikke vastasseise: endised ja praegused, eetilised ja ebaetilised, meedia lemmikud ja peksupoisid. Soovi korral on võimalik kõigile igasuguseid silte kleepida ning ka negatiivse tooniga sildist võib "ohver" kasu lõigata. Vastasseisude tekitamisel võetakse appi kivikujud ja ammu surnud inimesed, olgu need siis sõja- või laevahukuohvrid. Põristatakse trummi, riskitakse Eesti mainega ja loodetakse, et trummipõrinale ei järgne kunagi lubatud praktilised sammud.

Erakonnad manipuleerivad üksteise ja valijaga. Valijat alahinnatakse. Valija tahaks teada, millised on erakonna vaated maksu-, sotsiaal-, haridus- ja tervishoiupoliitikale, milline on terviklik nägemus, mitte üksikud ettevõtmised, nagu tulumaksu vähendamine, vanemapalga või pensioni suurendamine. Ka juhuks, kui majandusedu lakkab olemast.

Tartu Ülikooli erakorraline professor Marju Lauristin kirjutab käesoleva numbri essees, et avalik rahulolematuse Eesti arengu tervikliku visiooni puudumise tõttu kasvab. "Arvan, et selline visioon peaks olema sotsiaal-ökoloogiline, käsitlema terviklikku loodus-, sotsiaalset, majandus- ja kultuurikeskkonda, mis tagab eesti rahva eluvõime ja arengu pikema aja jooksul. Seda visiooni saab kujundada lähtudes arusaamast, et inimühiskonna eluvõime määravad lõppkokkuvõttes sama ranged seaduspärasused kui need, millega tuleb arvestada looduslike ökosüsteemide säilivust silmas pidades. Ka siin saame rääkida taastuvatest ja taastumatutest ressurssidest, saastumisest ja isepuhastumisvõimest, välistest mõjudest ja sisemisest jätkusuutlikkusest."

Et ühiskonnas sellise visioonini jõuda, peaksid erakondadel olema samuti selged seisukohad. Konsensuse leidmine nende vahel, kelle positsioon on selge, avalik ja tuntud, on märksa lihtsam kui nende vahel, kes võivad teatud sobivatel tingimustel ükskõik milles kokku leppida.

Valijat ei maksa alahinnata, seda näitas kujukalt presidendi valimine. Neile, kes hooplesid, et teavad, kelle poolt valijamehed hääletavad, sai loodetavasti selgeks, mida demokraatia

tähendab. Presidendi valimine oli erakondade konsensuspoliitika proovikivi, mis seekord jäi paraku komistuskiviks. Samal ajal pole erakondadel soovi senist valimiskorda oluliselt muuta, rääkimata sellest, et anda presidendi valimine rahva kätte.

Presidendivalimise teemalisele vestlusringile lisaks on käesolevas numbris Allan Sikult presidendivalimise süsteemide tutvustus, Küllö Arjakaselt ja Mihkel Solvakult kirjutised parlamendiliikme staatusest, Keit Kasemetsalt arengukavade olukorrast tänases Eestis, õiguskantsler Allar Jöksilt ausa mängu võimalikkusest poliitikas. Ärikeskkonda ja töösuhteid käsitleb Maailmapangas töötav Arvo Kuddo. Euroopa Kohtust ja eelotsusemenetlustest kirjutavad Euroopa Kohtu kohtunik Uno Lõhmus ja tema nõunik Liina Teras ning riigikohtunik Julia Laffranque.

Lugeja leiab artiklid Eesti valikutest Euroopa Liidu tuleviku kujundamisel ja Eesti ühinemisest Schengeni viisaruumiga, erakondade välispoliitika analüüsi ja palju muud huvitavat.

Kaks päeva enne Eesti Vabariigi 89. aastapäeva peab X Riigikogu oma viimase istungi. Aeg näitab, millega jäädakse ajalukku. Küll tuleb tunnustada neid ligikaudu kuutkümmet Riigikogu liiget, kes said 2. märtsil 2003 valijatelt mandaadi ning ausalt neli aastat parlamendis rahvast teenisid. Uuel kevadel teeb rahvas uue valiku, ja uskuge, mitte reklaamikampaania edukuse, vaid ilmavaate alusel.